

5.8.3. Magtanvendelse

5.8.3.1. Gældende ret

Efter fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 32, stk. 1, må magtanvendelse over for indsatte kun finde sted, når det er absolut nødvendigt for (1) at afværge truende vold, betvinge voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse, (2) at hindre undvigelse eller standse undvegne i tilfælde, hvor der er grund til at tro, at dette ikke kan gennemføres på anden måde, eller (3) at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, hvis øjeblikkelige gennemførelse er nødvendig, i tilfælde, hvor indsatte afviser eller forsætligt undlader at følge personalets anvisninger.

Nærmere regler om magtanvendelse er i medfør af fuldbyrdelsesbekendtgørelsens § 32, stk. 2, fastsat i Justitsministeriets cirkulære nr. 51 af 15. april 1988 med senere ændringer om magtanvendelse over for indsatte (magtanvendescirkulæret).

Efter § 1 er magtanvendelse over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner kun tilladt efter cirkulærets regler, dog bortset fra nødværge i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler.

Efter § 2, stk. 1, kan personalet anvende magt, når øjeblikkelig indskriden er nødvendig for at (1) afværge personlig overlast, (2) hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse eller (3) hindre undvigelse eller standse undvegne, hvis der er grund til at tro, at dette ikke kan gennemføres på anden måde.

I det omfang, det må anses for nødvendigt, kan magtanvendelse omfatte brug af håndkraft (greb, herunder greb om overarm for at føre eller lede den indsatte i en bestemt retning) samt brug af stav og tåregas af godkendt type, jf. § 2, stk. 2. Tidligere gav § 2, stk. 2, også mulighed for at anvende puf og skub. Denne form for magtanvendelse blev ophævet ved cirkulære nr. 6 af 8. januar 1996 efter indstilling fra en arbejdsgruppe under Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Efter § 2, stk. 3, udleveres (bæres) stav alene med vagthavende leders eller arrestforvarerens godkendelse i det enkelte tilfælde, når og hvis der foreligger en konkret særlig risikosituation, hvor anvendelse af stav skønnes nødvendig.

Afgørelse om magtanvendelse efter § 2, stk. 1-3, træffes af institutionens vagthavende leder eller arrestforvareren. Tillader forholdene ikke at afvente vedkommendes afgørelse, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær, som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. Den vagthavende leder eller arrestforvareren skal normalt omgående underrettes om det passerede, jf. § 2, stk. 4.

Efter § 3, stk. 1, kan personalet endvidere anvende magt, hvis det er nødvendigt for at (1) gennemføre den indsatte fremstilling i retten, dersom retten på forespørgsel i det enkelte tilfælde har erklæret, at fremstillingen ønskes gennemført, selv om anvendelse af magt måtte være nødvendig, (2) gennemføre visitation i tilfælde, hvor der er grund til at antage, at den indsatte ellers vil volde skade på sig selv eller andre, (3) gennemføre visitation, der må anses for påkrævet for at hindre strafbart forhold eller i øvrigt af sikkerhedsmæssige hensyn, eller (4) gennemføre personalets anvisninger om opholdssted. Magtanvendelse kan i sådanne tilfælde kun omfatte brug af håndkraft, jf. § 3, stk. 2.

Bestemmelse om magtanvendelse efter § 3, stk. 1-2, træffes af institutionens vagthavende leder eller arrestforvareren eller den, der bemyndiges dertil. Tillader forholdene ikke at afvente vedkommendes afgørelse, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær, som er ansvarlig for tjenesteområdet, jf. § 3, stk. 3.

Al magtanvendelse forudsætter ifølge § 4, at mindre indgribende foranstaltninger forgæves har været anvendt eller åbenbart vil være uanvendelige. Anvendelse af magt skal endvidere altid ske med besindighed og må aldrig overskride det for øjemedet påkrævede. Der må i det enkelte tilfælde kun anvendes det efter forholdene mindst vidtgående magtmiddel.

Ved benyttelse af tåregas skal den indsatte forinden være advaret herom, jf. § 6, stk. 1.

Ved benyttelse af stav skal staven anvendes med besindighed for ikke at påføre nogen større overlast end nødvendigt. Staven må kun rettes mod arme, ben, ryg eller sæde. Staven må ikke rettes mod hoved, hals, nakke, krave- og nøgleben, bryst, mave, nyre, skridt eller rygsøjle. Staven må endvidere ikke anvendes til stød. I øvrigt bør det i videst muligt omfang undgås at anvende staven mod knæ, albue eller andre led, jf. § 7.

Efter § 8 skal der tilkaldes læge, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadecomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt eller i tilfælde, hvor den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Efter § 1, stk. 1, i Justitsministeriets cirkulære nr. 38 af 1. marts 1996 om anvendelse af skjold over for indsatte (skjoldcirkulæret) kan skjold anvendes ved pacificering af den indsatte, såfremt det er nødvendigt for at afværge truende vold, betvinge voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse.